

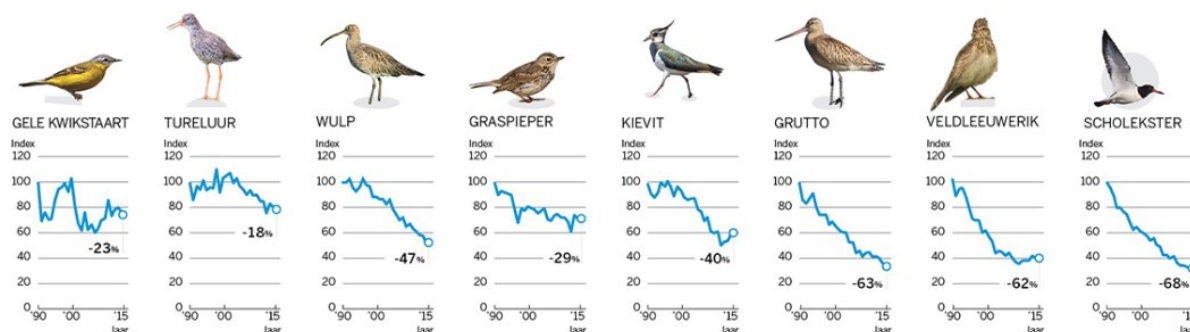
PAL-advies, Weidevogels

Aan: Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten Zuid-Holland, d.d. 24-11-2017, pal@pzh.nl

Inleiding

Nederland heeft zich (o.a. op basis van internationale afspraken) doelen gesteld met betrekking tot de populatieomvang van onder andere weidevogels. Voor veel soorten, waaronder bijvoorbeeld de grutto geldt in dat verband een Europese verplichting¹. Officiële vogeltellingen (SOVON en Weidevogel meetnet) wijzen uit dat er, ondanks diverse maatregelen, de laatste jaren sprake is van een negatieve ontwikkeling o.a. in agrarische gebieden en ook in de reservaten van de terreinbeherende organisaties.

Ook in Zuid-Holland nemen de aantallen weidevogels nog steeds af. Er is nog geen verbetering te zien in de weidevogelstand. De provincie Zuid-Holland is in het kader van het nieuwe omgevingsbeleid op zoek naar de beste beheermaatregelen voor weidevogels. Daarom is de Provinciale Adviescommissie Leefomgevingskwaliteit (PAL) gevraagd om hierover te adviseren.

Grafiek weidevogels, bron: Netwerk Ecologische Monitoring (Sovon, CBS, provincies)

Vraagstelling en verkenning

De vraagstelling was de volgende: gegeven de doelstelling om de omvang van de populaties weidevogels in Zuid-Holland te vergroten, wat zijn dan de beste voorwaarden, inrichtings- en beheermaatregelen en wie kunnen hieraan bijdragen?

Ter verkenning van dit adviesthema heeft de PAL op 25 augustus 2017 een paneldiscussie georganiseerd met experts op het gebied van weidevogels². De uitkomsten van de paneldiscussie zijn benut in dit advies aan Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten van Zuid-Holland.

De PAL constateert dat het hier om complexe problematiek gaat: de aantallen weidevogels in de provincie zijn onder andere afhankelijk van de bodem- en watersituatie in de verschillende gebieden, de aanwezigheid van predatoren, omvang van de populatie ter plekke en de aanwezigheid van genoeg voedsel (insecten). Ook factoren in het buitenland spelen een rol. De PAL heeft zich geconcentreerd op het vraagstuk binnen de provincie Zuid-Holland.

¹ De Vogelrichtlijn vereist dat EU lidstaten alle nodige maatregelen nemen om de populatie van alle vogelsoorten op een niveau te houden of te brengen dat met name beantwoordt aan de ecologische, wetenschappelijke en culturele eisen ([link Vogelrichtlijn](#)).

² De geraadpleegde experts zijn: Adriaan Guldmond (CLM), Frank Lenssinck (VIC), Mark Kuiper (NatuurBeleven), Dick Melman (WUR), Aad van Paassen (Landschapsbeheer NL), Theo Vogelzang (WUR). De verantwoordelijkheid voor het advies ligt bij de PAL.

Provincie maakt goede stappen

De provincie Zuid-Holland werkt aan de verbetering van de weidevogelstand, zo blijkt uit de brief van gedeputeerde Weber aan Provinciale Staten van 21 september 2017 over weidevogelverbeterplannen. Uit de brief blijkt dat gebiedsprocessen om te komen tot verbetervoorstellen in de verschillende gebieden goed op gang komen. En dat er hard gewerkt wordt aan concrete en gedragen maatregelen voor POP3-aanvragen. Nog niet alles loopt goed, maar het gaat volgens gedeputeerde Weber ook om een meerjarentraject.

De PAL onderschrijft in dat kader ook het belang van de Kennisbank Agrarisch Natuur-en Landschapsbeheer met daarin de kennis van grotendeels dezelfde personen die deelnamen aan de PAL-paneldiscussie. Het is van cruciaal belang dat belanghebbende partijen in de verschillende gebieden van Zuid-Holland intensief met elkaar overleggen zoals de Agrarische Collectieven, grondeigenaren en –gebruikers, Natuurbeschermingsorganisaties en diverse weidevogelvrijwilligersgroepen. Op basis daarvan moeten in de verschillende gebieden van Zuid-Holland goed georganiseerde en gedragen beheerplannen worden ontwikkeld.

Adviespunten

1. Wat willen we en tegen welke kosten?

GS en met name PS zullen zich allereerst moeten afvragen wat men wil met de weidevogels in Zuid-Holland en hoe dit te bestendigen in beleid. Met het vastgestelde beheer geeft de provincie vervolgens uitvoering aan dit beleid. Uit de PAL-paneldiscussie blijkt volgens de experts dat er zeker een toekomst is voor de weidevogels in Zuid-Holland; mits we bereid zijn daarvoor grote inspanningen te doen. Met de motie 725. 'Miljoenen voor winst en weidevogels'³ hebben PS in meerderheid het belang van verbetering van de weidevogelstand onderschreven. De PAL adviseert om deze afweging ook in de toekomst te blijven maken, ook in relatie met andere natuurdoelen, en weidevogels hierin een belangrijke positie te geven. Op een aantal plaatsen zal dan ook een keuze worden gemaakt voor weidevogelnatuur ten opzichte van andere natuur. Te denken is hierbij vooral aan weren van predatoren zoals vossen en roofvogels.

Als we de weidevogelstand echt willen verbeteren, dan lijken de maatschappelijke kosten te overzien. Uit een recente scenariostudie⁴ blijkt dat de technische kosten voor het realiseren van een duurzame landelijke gruttopopulatie van 40.000 broedpaar grutto's, de omvang zoals die door Vogelbescherming Nederland wordt voorgestaan, bij een hoge inschatting voor heel Nederland eenmalig 89 miljoen euro zijn en jaarlijks 19 miljoen.

2. Juiste pakketten op de juiste plekken nodig

De PAL constateert, mede op basis van de paneldiscussie, dat de huidige pakketten weidevogelbeheer nog onvoldoende effectief zijn. Zo liggen pakketten van collectieven bijvoorbeeld niet altijd op de goede plek. De provincie moet zich afvragen hoe doelen bereikt kunnen worden, deze doelen monitoren en waar nodig tussentijds aanpassen. De provincie dient ook voor een reële vergoeding te zorgen voor de inspanning en andere gemaakte kosten van weidevogelbeheer. Agrariërs in Zuid-Holland moeten in hun bedrijfsstrategie rekening kunnen houden met weidevogelbeheer. Dat vraagt om langjarige contracten, waardoor men bereid is uit de 'ratrace' van produceren voor de wereldmarkt te stappen en te kiezen voor een andere bedrijfsopzet, een aangepast verdienmodel met (agrarisch of particulier) natuurbeheer, (tijdelijk) hoger waterpeil en wellicht ook gekoppeld aan streekproducten en toerisme.

---

³ [Motie 725 Rijken \(CDA\) miljoenen voor winst en weidevogels](#)

⁴ [Th.C.P. Melman & H. Sierdema: Weidevogelscenario's; Mogelijkheden voor aanpak van verbetering van de weidevogelstand in Nederland.](#)

3. Zorg voor sterke populaties

De PAL adviseert om energie en middelen te concentreren op kansrijke gebieden voor weidevogels in Zuid-Holland. Gebieden waar het weidevogelbeheer effectief is. De provincie zou SMART criteria moeten benoemen waar die gebieden aan moeten voldoen. Een goed voorbeeld uit een andere provincie is de polder Ronde Hoep in Noord-Holland van de stichting Landschap Noord-Holland. Van belang is dat de waterhuishouding is aangepast ten gunste van de weidevogels. Ook moet in goede weidevogelgebieden de afweging worden gemaakt dat predatie, met name van de vos, wordt geminimaliseerd. Een sterke populatie verdedigt de nesten en de kuikens. De provincie moet haalbare gebieden aanwijzen en gebieden die niet succesvol zijn loslaten en vervolgens kijken welke andere mogelijkheden er zijn. De provincie moet duidelijke keuzes maken en gericht werken aan sterke eenheden.

4. Benut de kansen met water en eigen grond

Een hoger waterpeil is noodzakelijk voor veel weidevogels. De PAL adviseert daarom om samen met de Waterschappen te zorgen voor een gunstig waterpeil voor weidevogels in de meest geschikte delen van kansrijke weidevogelkerngebieden of het tijdelijk verhogen van het waterpeil in het voorjaar. Uit de brief van gedeputeerde Weber aan PS van 21 september 2017 blijkt dat die samenwerking al is gestart. Probeer hierbij ook andere opgaven te koppelen zoals bodemdaling en klimaatadaptatie. Zie daarvoor ook het PAL en PCL-advies over het Groene Hart.

De provincie Zuid-Holland beschikt ook over veel grond (voormalige BBL gronden). Wanneer de provincie deze gronden niet verkoopt maar anders laat beheren, kan in de kansrijke gebieden de grond worden ingezet voor weidevogelbeheer. Bij verkoop of verpachting van grond in kansrijke gebieden zou de provincie een kettingbeding kunnen opnemen voor weidevogelbeheer.

5. Werk aan het maatschappelijk draagvlak

De PAL adviseert de provincie om een rol te nemen in het vergroten van het maatschappelijk draagvlak voor weidevogelbeheer. Zo is de grutto niet voor niets verkozen tot nationale vogel. Gedacht kan worden aan het benoemen van de weidevogels als maatschappelijk erfgoed. Adviespunt 1 speelt hierbij een belangrijke rol: in welke mate willen we de weidevogelstand vergroten? Als die wens sterk leeft, zal vergroting van het maatschappelijk draagvlak niet alleen zorgen voor vergroting van beschikbare middelen, maar ook voor vergroting van de erkenning voor agrariërs en andere partijen die zich inzetten voor een beter weidevogelbeheer door de provincie. Erkenning die van positieve invloed is op de motivatie van agrariërs voor weidevogelbeheer.

6. Lerende organisatie nodig

Voor welke maatregelen de provincie ook kiest, de PAL adviseert om te werken als lerende organisatie. Dit betekent dat de provincie moet durven te objectiveren, zonder af te rekenen. Dat geldt vooral richting de collectieven. Experimenten zijn nodig om de weidevogelstand te verbeteren. De inzet van drones biedt bijvoorbeeld mogelijkheden om waar nodig snel en effectief weidevogels te inventariseren en daarna te beschermen, bijvoorbeeld door uitstel van maaien. De provincie kan daar een voortrekkersrol in vervullen. Bij Lerend beheren horen ook fouten en mislukkingen, zolang de betrokken partijen hier maar van leren.

7. Cultuuromslag nodig

Er is volgens de PAL een cultuuromslag nodig in de agrarische sector én bij de natuur- en vrijwilligersorganisaties. Naast de aanwijzing van perspectievolle weidevogelkerngebieden met bijbehorende inrichtings- en beheermaatregelen is ook de kennis, vakmanschap en motivatie van de weidevogelbeheerder een absolute voorwaarde voor succes. Een agrariër met een weidevogelpakket dient te beschikken over de nodige competenties of de bereidheid deze te ontwikkelen. In het bijbehorende bedrijfssysteem heeft het weidevogelbeheer in het broedseizoen prioriteit. De agrariër

heeft immers zelf bewust voor dit bedrijfssysteem met weidevogelbeheer gekozen. Daarbij hoort een adequaat weidevogelbeheer met langjarig contract, plan van aanpak en een beheerplan waarbij o.a. weersomstandigheden variabelen zijn. In de uitvoering past een flexibele toepassing van de voorwaarden in de pakketten. Niet alleen de maaidatum is bepalend, maar de maximale kansen het aantal vlieg vlugge weidevogelkuikens. Er is behoefte aan een geboorteoverschot om populaties op het juiste niveau te krijgen. Uiteraard hoort daarbij een goede beloning. Stimuleer daarom de spelers die goed bezig zijn met een kwalificeringssysteem. De consequentie van deze keuze is dat het geld voor weidevogelbeheer zo effectief mogelijk wordt ingezet en terecht komt bij die agrariërs die goed bezig. Maak het bekend en zet ze in het zonnetje. Ook in de opleidingen van agrariërs is meer aandacht voor weidevogelproblematiek nodig zodat ook voor de nieuwe generatie agrariërs weidevogelbeheer een gewaardeerd onderdeel van het ondernemerschap wordt. En agrariërs met goed weidevogelbeheer worden beschouwd als ambassadeurs die bijdragen aan het maatschappelijk draagvlak van de sector.

Vervolg

De PAL is bereid om het advies verder mondeling toe te lichten en hoopt ook te zijner tijd weer met GS, PS, het ambtelijk apparaat of de Kennisbank ANLB van gedachten te wisselen over de weidevogels en de vertaling van het beleid daaromtrent naar het omgevingsbeleid. De PAL volgt met aandacht de voortgang van de verbeterplannen.